

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXXI. Primum matrimonij bonum, seu fides coniugalis, quanta
perfidia, quantisque adulterijs infestitur?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

alia innumera molestia, quas nemo poterit omnino vitare. Sicut enim cum in dumeti transitu, spine alicuius vestibus adhaerunt, si is, ut una vellat, in aliqua se conuerterit partem, multis alijs pungitur; sic in re vxoria, qui hoc effugerit, laditur illo: qui vero illud euaserit, ad aliud offendet. Nullum denique omnino molestia expers reperies coniugium.

C A P V T XXXI.

Primum Matrimonij bonum, seu fides coniugalis, quanta perfidia, quantisq; adulterijs infestetur?

Stendi supra, ex D. Augustino, tria esse bona, quibus coniugium honestatur acceptiusque redditur; *Fidem, Prolem, Sacramentum*. De quibus illud intelligi potest:

Honorabile coniugium in omnibus; quæ coniugis sunt, scilicet, siue *Fides*, siue *Proles*, siue *Sacramentum* spectetur in eo. *Item in omnibus*, hoc est, apud omnes, etiam illos, qui virginitatem profitentur; neque enim & illi debent coniugium reprehendere. Non enim hoc malum, quia melior virginitas: quæ etsi optima est, tamen & coniugium bonum est, habetque bona illa tria peculiaria. Quid si tamen hæc ipsa bona grandibus malis vitiantur? ut ad matrimonium dici possit: *Si ergo lumen, quod in te est, tenebra sunt: ipse tenebra quanta erunt?* Nam quoties, in matrimonijs, nulla *Fides*, nulla *Proles*, nullum *Sacramentum*, quia & nullum sæpe matrimonium, nisi putatum? Atque, ut de *fide* primò loquamur, quis nescit, non esse multas *Sufannas*, non multas *Lucretias*, aut *Penelopas*? nec multas *Saras*, quæ maritum *Dominum* soleant appellare? Plurimas autem, quæ *Putipharis* vxorem, quæ *Helenam*, quæ *Messalinam* insatiabilis libidinis feminam, quæ *Vasthi* reginam, superbum animal imitentur? Nullum satis magnum foret volumen, in quo adulteræ, adulterique omnes possent enumerari. Nam neque viri omnes sunt sancti. Quod *Ariadna* illa quæsa, cum, in insula, à *Theseo* exposita relinqueretur, apud *Poëtam*, dixit:

*Iam nunc nulla viro juranti femina credat,
Nulla viri speret sermones esse fideles.*

Aaa 3

Promit-

I.
S Aug. lib. 9.
in Gen. c. 7.
Hebr. 12. 4.
Folgent. l. de
fide ad Petr.
cap. 3.
Matth. 6. 23.
Gen. 18.
Esther. 1.
Sueton. in
Claudio. Ta-
cit. lib. 11.
Carull. de
Nuptij. Pelci
& Thetidis.

II.

Sueton. in
Iul. Cæs.

Promittunt omnia ut decipiant; immo decipiunt, dum promittunt. Nec feminarum est, seruire, quod promiserunt. De viris, quorum maior constantia esse solet, *fidem* hanc violantibus, prius doceamus. C. Iul. Cæsar corrumpit plurimas illustres feminas, Posthumiam Seruij Sulpirij, Lolliam Auli Gabini, Terulliam M. Crassi, & Cn. Pompei Mutiam, item Seruiliæ filiam Iuniam Tertiam M. Crassi uxorem; nec non Eunoën Mauram, Bogudis uxorem reginam. Sed, ante omnia, dilexit M. Bruti Seruiliam matrem, cui sexagesimo tertio gemmam mercatus est, Augustus quoque cum Livia, Tertullia, Terentilla, Drusilla, & Salvia scribitur adulteria exercuisse. Notum est & Tiberio Imp. propter stupra matronarum, insidias multas fuisse præparatas. Ut de Valentiniano III. Imp. de quo Stilpon, qui, præter uxorem, Micarete pellice utebatur; & de alijs taceam, Ruthenis tam exigui momenti est *fides* matrimonij, ut pro adulterijs non habeant, etiamsi maritus, apud aliam aboret, dummodo illa non sit coniugata; & ille non sit cuculus, qui ova alteri supponat aliena.

Idem in Aug.
Xiphilin. in
Claud.Gagninus
in descri-
ptione Mo-
scouia.

III.

Emil. lib. 1.

Polydor. l. 6.
Anglic. hist.
Diog. Laërt.
lib. 2.Iouius in vi-
ta Galeacij.

Ne quis autem existimet, apud Ethnicos, ista duntaxat barbarosque vigere; multi, Christiani alioqui nominis viri fidem conjugalem ruperunt. Philippus Francorum rex, repudiata uxore Bertha, Fulconi cuidam ereptam coniugem Bertham, pro uxore habuit, donec à Romano Pontifice cogeretur, ea dimissa, legitimam recipere. Usque adeo etiam magni magnaque publica quoque adulteria perpetraverunt; magna quoque auctoritate, ad fidem coniugibus seruandam, adigendi. Eduinus Angliæ rex, ipso, quo rex primùm salutabatur, die, consanguineam suam, Comitis cuiusdam, uxorem incestauit, idque fecit in publico, pecorum more, ut Polydorus refert. Nempe doctrina Theodori illius, qui, apud Laërtium ait, sapientem publicè, absque pudore & suspitione, scortis congressurum. Quod & Bion Borysthenides fecit. Nihil dicam de Sandale Illiriorum rege; nihil de Galeacio Sfortia Mediolanensi duce. Inspiciantur acta publica variarum ciuitatum, audiantur querelæ coniugum & cognatorum, quanti catalogi reperientur? quot Dauidem peccando, & non poenitendo, secuti sunt?

Emil.

Enimvero grandem, ex hac fidei non seruata offensa, nasci dolorem, ipsa Zelotypia ostendit, ipsa demonstrant vindictæ exempla. Petrus Castellæ & Legionis rex filias tres ex Maria Padilla pellice genuit, vna cum filio Alphonso: ex Blancha vxore filia Ducis Borboniensis, nullos sustulit liberos, quam, siue vlla iusta causa, ab se ablegauit: quæ, non multo post, mœrore confecta mortem obiit. Quàm multæ honestæ feminæ maritorum suorum iniurias, tacente quidem lingua, sed singultiente animo, dum sustinent, contabescunt? Siquidem vel quia virum infamia maculare nolunt, vel quia crimen mœroremque suum alijs prodere erubescunt, alto corde dolorem premunt, vsque dum vitam opprimant. Quare mariti earum adulterando & fidem frangunt, & vxorem occidunt. Quædam vxores doloris impatientes nihil possunt istarum rerum dissimulare. Quare luctus in pugnos, in cædes, in atrociam mala erumpit. Sæpe adultera, sæpe adulter luit, non tantum Numine, sed etiam marito vel vxore puniente. *Picenum, quam vulgo Marchiam vocant, Franciscus Sforcia Eugenio IV. Pontifici Maximo rebus Basiliensibus occupato, ademerat. Interim capitur amore puella, quæ inter virgines coniugi suo seruebat. Perpetua vocata, apud Nouarienses honestis parentibus orta, forma egregia, & ingenius moribus, nisi potentis domini decepta blanditijs virginitatem cum adulterio permutasset. Hac, cum iam paulatim intumesceret uterus, ad regendum facinus, quesito, qui eam duceret, viro despondetur. Constitutæ nuptiarum die, sponsus in oppido (quod a Franciscus curia non longe) letus aduentum noua nupta præstolabatur. Ducitur illa multis comitata nobilibus. Sed ingressa oppidum, cum descendere in domum sponsi crederetur, iussa ulterius pergere, in arcem raptæ est, nec ulterius infelici viro videnda sponse copia fuit. Quod cum Blanca Francisci coniux Philippi Marie Insubrum ducis F. cognouisset, submissis percussoribus, puellam interfecit. Franciscus, licet commotus, vxoris tamen iusto dolori ignouit. Iustus erat sanè dolor, sed in iniustam erupit vindictam. Quod planè, frequentissimis homicidijs contingere, palam experimur. Ita & fama tenet, Blancham Petri Castellæ regis vxorem pellicis tori æmula odio concitatam, donasse virum cingulo, cui ille comperit*

IV.

Polydor. l. 19

Æneas Syll.
c. 59. Europæ.

Polydor. l. 19.

comperit vim inesse magicam, arte cuiusdam Iudæi infertam, & ob eam causam, reiectam. Quàm crebras eiusmodi molitione, venena, & veneficia audimus? Nimirum ægerrimè ferunt homines, si debitor fidem fallat, quanto ægrius ferretur id coniux, cum videt, non de pecunia sua, sed de tori confortè agi?

V.

Zonar. tom. 3.

Verum est, fuisse, & esse quasdam feminas, quæ adulteria maritis vel indulserunt, vel annuerunt. Zonaras scribit, Constantinum Monomachum, Habram Sclerenam, non modo in exilio, sed etiam in regno habuisse, eamque, consentientem vxore Zoë, in aulam adduxisse. Sed aiunt Zoën, ob ingravescentem ætatem, Zelotypiam jam tunc abiectissimam: quod qui de

Cranzius l. 5.
Daniz.

femina credere potest, credat. Cranzius tradit, Ericum regem Daniæ, multis alioqui virtutibus, præsertim autem comitate, ornatum, plurimas pellices habuisse, quas etiam vxor eius Birtilda, e diuersis locis, accersitas, suis manibus complerit, maritoque vltimo miserit, vt eius sibi fauorem conciliaret. Litu-

Sabellic. l. 4.
Ennead. 10.

norum matronas, virorum permisso, palam concubinos habuisse, quos vocauerint *Connubij adiutores*, tradit Sabellicus. Seculi nostri etiam hoc dedecus est, inueniri, in quibusdam locis, qui, sanè non dissimulanter, tam nefandam, inter se, ineunt societatem, vt vxores, aut maritos, inter sese, commutent, mutantque, ea conditione, vt sibi vicissim alteri, vel altere remittantur. Cui tam pudendo flagitio error, aut ignorantia, vel peruicacia potius intolerabilis accedit. Existimant enim, adulterium non esse, neque fidem violari, quando alteruter coniugum est volens & jus suum alij resignat. Cum enim volens non fiat iniuria, aiunt, quam iniuriam vxori facio, si, illa consentiente, introduco meretricem? vel quam illa facit mihi iniuriam, si ego paupertate adactus illam diuiti prostituo, a quo diuitijs vel officijs possum augeri? Nimirum adeo caeca libido, & cæcus Cupido homines exoculat, vt dicant *malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.*

Isa. 5. 20.

VI.

Scire enim debent isti, neminem jus habere consentientem in malum. Adulter ergo est, quisquis in adulterium consentit. At tua est vxor, aut tuus est maritus? Esto. Haud tamen inde conficies,

conficies, fas tibi esse illam, vel illum alteri concedere. Ius in illam habes, aut in illum in ordine ad te, non in ordine ad aliū; nam quando sponsalia, aut nuptias celebrauistis, tibi se tradidit vxor aut sponsus, non alteri. In æternum illa tibi non nupsisset, nec ille te duxisset, si sciisset, se, tanquam equum meritorem, in cuiuscunque manum, aut stabulum per te, venturum. Obnunciat ipsa natura, quæ prolem esse vult certam, vt tantò impensius à patre ametur, alaturque parientiùs. Neque Deus dat coniugibus ius illimitatum, aut sine restrictione. Quemadmodum enim pes, manus, aut aliud membrum tuum est, non tamen ita es absolutus dominus, vt tibi fas sit sanum pedem, aut manum aliudue membrum de corpore tuo desecare, & Deo, qui directus & supremus est Dominus, creaturam ratione præditam destruere, etiam virtutis causa, quod de Origepe legimus, qui vt castus esset, mancum se fecit castrando: ita & vxor aut maritus tuus est, non tamen, sicut hircus tuus, aut capra tua, quam potes de vno grege, & duce gregis ad alium, pro libitu transferre, & verò etiam occidere. Vxor corpus occidere tibi ius non est, & jus sit tibi, occidere vxoris animam? Locat tibi aliquis domum suam, vt in ea habites; iam ius habes in ea habitandi, non habes tamen idcirco etiam jus illam alteri locandi, cui libet, pictorem voluit in ea esse, non malleatorem, qui strepitu viciniam omnem turbaret. Pari pacto tibi Deus dedit Margaritam, non est tibi ius, illam alij porro dandi, aut, vel ad noctem vnam, concedendi. Fidem tibi vel innito seruare debet: quia illam tibi & Deo sponndit, Vt taceam atrocem ignominiam sanctissimo matrimonij Sacramento irrogari. Cùm enim dixisset Apostolus: *Sacramentum hoc magnum est*, adiecit: *ego autem dico, in Christo & Ecclesia*, quasi diceret: omne matrimonium, magnum est Sacramentum, mysterium, allegoria, typus rei sacræ nempe coniunctionis Christi & Ecclesiæ. Christus enim reliquit quodammodo Deum Patrem, ac matrem Synagogam, vt Ecclesiæ sponsæ suæ adhereret; Ecclesia autem, reliquit patrem, quem habuerat in gentilismo, nimirum diabolum, & cœtum infidelium, tanquam matrem, vt, Christo sponso suo adhereret. Tale Sacramentum

Ephes. 5. 32.

Magister. sentent. in 4 dist. 26.
S. Augustin. in Psal. 138.

Ioan. 4.

Sanch. l. 7. d.
80. n. 15. Hurt.
d. 9. n. 9.Ita Concil.
Trid. Sessio.
24.

VII.

Cranz lib. 5.
Daniz.

mentum vel signum esse non potest, in quo mulier duos plures ué viros, aut etiam quinque simul (vt Samaritana illa, alterum post alterum) habet. Non significat enim vnionem Ecclesiæ cum Christo, aut Christi cum Ecclesiæ. Quippe sicut Ecclesiæ non potest simul vniri cum Christo, & Antichristo; cum Deo & diabolo; ita neque vnio eius significari potest ab ea, quæ viro suo iungitur, & non suo. Neque verò, in vlla lege, polygamia vxori licita fuit. Quin & viri polygamiam & repudium lege veteri permissum, in noua lege, sustulit Christus, dum matrimonium ad primam matrimonij, in Genesi, institutionem reuocauit, ita vt, in noua lege, quasi idem sit matrimonium cum eo, quod fuit inter Adamum & Euam. Quare sicut neque Christus simul Synagogæ, gentilismo, & Ecclesiæ iunctus est, ita neque is coniunx simul iungi debet vxoribus duabus, tribus, pluribusuè, qui Christi & Ecclesiæ dilectionem matrimonio suo repræsentat. Cuius amor diuisus est, minùs *adheret vxori suæ*, neque refert amorem vnionemque Christi & Ecclesiæ, exiungitque gratiam & mutuum amorem, quem Sacramentum hoc coniugibus confert; & aded Sacramentum istud in se mendax & fallax efficit, vt scilicet illum Christi & Ecclesiæ amorem concordiamque falsò repræsentet.

Manifestum itaque est, matrimonij fide salua, neutrum coniugum in alterius adulterium posse consentire. Sed videmus, quinam, aut quamobrem soleant consentire? & an non dolcant etiam consentiendo? 1. Batilda consensit, *vt Erici suorem conciliaret*; maluit enim vel qualemcunque maritum habere, quàm nullum. At quis neget, Batildam pellices reddidisse comtiores, non tam vt illæ, quàm vt ipsa regi magis placeret? Faciunt multæ coniuges, in gratiam mariti, quod suis in gratijs faciunt. 2. Quasdam timor adigit, maritis fræna laxare: nisi eos ita sinerent viuere, ipsæ viuere non sinerentur. Simulant ergo se consentire, quia malunt coniuge carere, quàm vita. At nunquid hæc aperta est violentia? Tantò magis æstuat furor, quantò magis est premendus, sicut inclusus ignis. O quàm multæ misera vxores debent in viris suis perfidiam ferre, quibus alterutrum necesse est, vel dissimulare, vel vapulare!

At 3. quidam, aut quædam inopia coguntur corporis quæ-
 stum facere? Itaque vxorem prostituunt, aut ipsi pecunijs li-
 bidinosarum matronarum aluntur. Summa hæc calamitas est,
 vsque adeò hominem dementari, vt existimet, victum flagitijs
 esse quærendum. Nam, præter summam lucri turpitudinem,
 ex qua nullus esse bonus odor potest, nonne extrema miseria
 est, pudicitiam mercede vendere, nec jam manuum labore, sed
 adulterando victum quærere? Sunt quædam munia, quibus
 sese nonnulli coguntur sustentare, ob quæ nominata homines
 erubescunt; vt si dicatur: *Parens tuus est licitor, est carnifex, est
 canicida*: quanto magis in ruborem dari debent, de quibus dici
 potest: *Hi, vt habeant, quod comedant, adulterant? Hos coniu-
 ges, quia desides, quia inertes, artes alunt inhoneste: ad flagitia con-
 fugiunt, quia virtutibus destituuntur: scortantur, ne fame morian-
 tur. Pretium enim scorti vix est vnius panis; mulier autem viri
 pretiosam animam capit.* Est vtique pretiosa, quia pretio, extra
 & citra vitium, ac miseratione digna: reperitque facile, Deo
 providente, qui, non jam illius, sed honestatis amore captus,
 necessaria vitæ subministrat. *Luchinus Vivaldus Genuensis, ju-
 uenis opulentus, Genuensem matronam frustra deperibat. At cum
 in Sardinia mulieris vir captus esset: ipsa egestate pressa, cum non ha-
 beret, vnde sibi filijsq; alimenta pararet: misit, qui Luchinum ad col-
 loquium inuiteret. Latus Luchinus, venisse tempus arbitrabatur,
 amatâ potius. Mulier pedibus eius prouoluta, manantibus lachry-
 mis, dixit: Mentem quidem sibi semper fuisse, vt inuiolatam con-
 iugi fidem seruaret: sed extrema inopia pressam, victamq; paruulo-
 rum pietate liberorum, quos fame jam confectos videbat, cogi se, vt
 suam filiorumq; vitam eius misericordia commendaret. Quibus ver-
 bis auditis, Luchinus, amore in pietatem conuerso, ne manu quidem
 mulierem contigit, sed statim domum reuersus, omnia vxori narra-
 uit, atque per eam mulieri pecuniam & cetera ad vitam necessaria
 misit. Verè hæc talis vxor fuit pretiosa, nam precibus vitam
 pudicitiamque conseruauit; egregio exemplo, plus precañdo,
 quàm procando, posse obtineri; neque inopia quenquam ad in-
 honesta remedia confugere oportere: sicut nec vidua illa, in
 Sarephã, confugit, eaque propter, farina atque oleo diuinitus*

Prou. 6. 26.

Fulgos. lib. 4.
c. 3.

3. Reg. 17. 13.

Bbb 2

locupleta-

locupletata est. Nullam ergo feminam egestas debet ad illicita lucra impellere. Melius nouit Deus succurrere, quam impuri amatores. Nullum virum spes opum aut potentiae debet ad inhonesta inuitare, etiamsi Manuël Imperium Constantinopolitanum Irenes Augustae stupro dicatur meruisse. *Quid enim prodest homini, si mundum uniuersum lucretur, anima uero sua detrimentum patiatur?*

IX. 4. Denique sunt mulieres, quæ non solum, ad virorum suorum adulteria coniuuent, sed etiam incitant; atque hælongè profectò infelicissima. Siquidem potestatem dant, ut potestatem accipiant; & maritos peccare sinunt, ne ipsæ peccare prohibeantur. Putant enim sibi vetari non posse, quod coniugi concedunt; quasi, pari iure, liceat utrinque delinquere; & vnus in altero ægrè ferre non possit, quod ipse facit, cum fidem frangenti, fides frangi possit. Atqui Deus fidem non frangit; seruate, ô miseri, quod Deo spondidistis. Non est in coniugis potestate, fidem laxare. Ob hanc mutuam dissimulationem, perfidiam non excusatis, sed geminatis. Quare duplex est hoc malum, vnum prostituti, prostituentis alterum. Quod non de peccato duntaxat intelligo, sed etiam de animi dolore. Dolet enim vtique, qui vendere vxorem precio cogitur: & dolet vxor, si videt, se pecunijs esse coniugi viliorem. *Misit aliquando Dauid nuntios ad Ithobeth filium Saul dicens: Redde vxorem meam Michol, quam despondi mihi centum præputijs Philistinum. Misit ergo Ithobeth, & tulit eam à viro suo Phaltiel, filio Lai. Sequēbaturq; eam vir suus plorans vsque Bahurim. Quantum plorabit, qui vxorem suam viderit duci in cubile alienum vanalem, nec vllò iure, sed insigni infamia sua euntem? Et malum igitur est, & semper coniuncta cum magno malo, fides tot violata.*

X. Verùm quia huc vsque de viris adulterio matrimonium fœdantibus potissimum egimus, ostendendum est, à feminis etiam hanc fidem non rariùs violari, ne superbiant, tanquam castiores. Enimuerò, si ad comparisonem veniatur, fraudes hïc longè odio digniores inuenientur. Certè Poëta, ad nescio quam scribit:

Obicitur

Obijcitur toties à te mihi nostra libido ;

Crede mihi, vobis imperat ista magis.

Vos ubi contempti rupistis frana pudoris,

Nescitis capta mentis habere modum.

Id in Vulcani vxore, cum Marte, iuuenta, veteres; itemque in Paliphaë, cum Tauro duce, deprehensa, ostenderunt. Quid de ceteris sperassent, si Deas, atque reginas suas adulteras crederunt? Acca Laurentia Faustuli pastoris regij vxor meretrix insignis, propter formosissimi corporis quæstum turpissimum, *Lupa* appellata est, vnde ad nostram vsque tempestatem meretricum cellula *Lupanaria* dicuntur. Duplex huic caussa fuit adulterandi, Cupido & cupiditas, hoc est, lucrum & voluptas. Itaque non petulantia tantum, sed auaritia etiam perfidas facit. Plurima, vt tunicam rutilantem, aut synthesin, vel cultros ex argento pensiles, accipiunt, mœchantur. Alias vnus annulus, vna gemma, aut armilla seducit. Et possent facile maritis eiusmodi munera aliunde profecta esse suspecta, si oculos vellent aperire. Sed saepe aliquid & ipsi dissimulant, quia malunt, in veste serica, putidam, quam in lanæa, aut centone fidam tolerare. Faustina neque M. Antonini (non modò principum, sed omnium mortalium optimi, qui ætate illa fuerunt) neque patris memor, qui & ipse rerum Romæ potitus est, adèò in intemperantiam præceps abiit, vt, in Caietano secessu, nauticas sibi condiciones quæreret. Admonitus maritus domestici probri: *Aut est, inquit, id dedecus ferendum, aut restituum imperium, quod ab ea accepi.* Hoc vir, optimus alioqui, fecit: quid non faceret, famina? Et verò facit. Indorum mulieres cæteroqui pudicitia celebres, elephantum tamen pretio oblato, amatoribus pudorem substernunt, &, quod mireris, nullo inde præfloratae famæ dispendio. Quin laudi facinus ducitur, quòd tanti earum forma censeatur. Quasi vllum pretium virtuti sit anteponendum.

Si de fraude agatur, multo hac crebriùs decipiunt mulieres, quæ dolo, pro gladio vtuntur. Phanus cum vxorem haberet de adulterio suspectam, atrij fores sic occlusit, vt non nisi cum stridore sonituque possent aperiri. Verùm illa, per regu-

Propert. lib. 3
eleg. 18.

Liu. lib. 1.

Sab. lib. 4.
cap. 11.

Cælius lib. 1.
cap. 31.

XI.

las, adulterum intravit. Hinc vicini, per iocum dicebant, *Phani ostium*, quo proverbio innuebant, aliquid servatum frustra. Atque hæc quidem immittendo amatore scellit. *Ima patris* Imperatoris filia, in emittendo. Siquidem, eo immisso, cum atrium niibus tectum vestigia viri à gynæceo exeuntes proditurum esset, ipsa virum humeris exportavit, ut lateret, pes maior, si muliebris calcei duntaxat vestigia apparerent. Mirissimas eiusmodi feminæ ac noueræ Demænetæ fraudes recenset, in Æthiopicis suis, Heliodorus, quas huc transferre, nimis prolixum esset. Notæ sunt Bellerophontis litteræ ab Anthia frustra eum sollicitante procuratæ, in repudij vindictâ. Ob eandem causam occisus est C. Appius Syllanus à Messalina Claudij Imp. sollicitatus, & accusatus pro mercede constantiæ & castitatis. Quod etiam impuri Senes Sufannæ sollicitatores fecerunt: & Phædra Hippolyti castissimi adolescentis nouerca: & vxor Putipharis, quæ suum scelus in Iosephi caput retorfit, cupiditate in vindictam versa, ut verum sit istud: *Aut amat, aut odit femina.*

Heliodor.
Æthiop. lib. 1.
& 6.

Homer.
Iliad. 2.
Xiphilin. in
Claudio.

XII.

Itaque fraudibus accedunt cædes, & venena. Quemadmodum enim David adulteriû homicidio cumulavit; ita complures feminæ, ne aut in flagitio deprehenderentur, aut impediuntur, maritos suos è vita remouerunt. Eurydice, Macedonum regina, Amyntæ vxor, atque Philippi mater, ut adultero regnum traderet, Alexandrum & Perdiccam filios veneno sustulit: idemque viro fecisset, nisi scelus à filia esset detectum. Fecisset idem etiam Mithridati Ponti regi Laodice; nisi insidiantis machinatio, ancillæ indicio prodita, in authorem redijisset. Fecit Fabia Fabij Fabriciani vxor. Fecit Zoë imperatrix, qua teste Zonara, Romanum Argyropolium maritum interfecit, ut cum Michaële Paphlagone liberiùs mœcharetur. Fecit Fredegunda Gallorum regina à Chilperico virgæ tactu, post tergum, ac per iocum, blandiente deprehensa, dum inclinata laudaretur. Arbitrata enim id ab adultero Landrico factum, virum nomine amantis compellavit. Ut errorem aduertit, ultionem

Fulg. lib. 9. c. 1

Sabellie lib. 3
Enneadis. 6.
Plutarch. in
parallel.

Fulg. l. 9. c. 9.

Ludou. Viues
de Christian.
femina lib. 2.

Germanici soror, quæ, *traditâ semel Sejano pudicitia, homici-*

plus aetate media, ignobili, impuro, abnuere illi non sustinuit Drusi
 mariti sui, filij Tiberij Caesaris, heredistanti imperij, iuuenis formo-
 sissimi, generosissimi, animosissimi; adhuc liberorum, quos susceperat,
 necem. Spreta regni certissima spe, excussa pietate filiorum, non re-
 uerita Antoniam matrem, & Augustam auiam, grauisimas saculi
 sui matronas: immemor nobilissimi sanguinis, tum patris fratrisq.,
 quos humanum genus de probitate pro dijs venerabatur; paratis, sub
 sagacissimo & sauisimo socero, tormentis; sub quibus & Linia ipsi,
 & Sciano, & eorum amicis omnibus anima erat (ut euenit) per mil-
 le atrocissimas neces exigenda. Nimirum nihil sibi reseruat mulier,
 qua pudicitiam abiicit. Nec quidquam sanctum est, ubi moecha
 est. Quod nimis expertus est magnus ille Sanctus aequè in mar-
 tyrio sustinendo, etque in adulterio castigando generosus. Si-
 quidem misit Herodes ac tenuit Ioannem, & vinxit eum in carcere,
 propter Herodiam uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam.
 Quod cum ei licere negaret Ioannes, capite luit; mulieris con-
 filio, puella petitione, mercede saltatricis. Igitur occisus est
 Propheta, ut aduersarium non haberet adultera.

Erubescio dicere, quae alij viri nequam, aliaeque feminae,
 intemperantia excitatae, sine verecundia, contra sanctissimam
 fidem coniugalem, etiam cum alieno sexu, cum mortuis, cum
 brutis, cum ipsis immundis spiritibus non erubescunt factitare.
 Duo solum, ex Herodoto, afferam, quorum vnum exemplum,
 in re turpi, superbiam plus quam impudentem, alterum mon-
 strosam frequentiam eiusmodi muliercularum demonstrat.
 Macarum, in Africa, finitimi sunt Gindanes, quorum uxores fe-
 runt simbrias pelliceas singula multas, ob hoc (ut memoratur) quod
 ut a quoque viro venerem passa est, simbriam orat; & ut quae plu-
 rimas habet, ita praclarissima censetur, tanquam a pluribus viris
 adamata. Hic mos si nunc etiam vigeret, quam multa totae pel-
 licae, & simbrijs obductae essent? Verum quid opus est signum
 in veste gerere pudoris prostituti? in oculis, in fronte, in ser-
 mone, in ipsa procacissimi habitus leuitate, & pectoris atque
 vberum prostitutione, argumenta libidinis produntur. Lais
 certe amula Phrynes, ex multitudine impudicorum gloriam
 captabat, teste Athenaeo. Ac ne, in hoc sexu, natura alioquin

Herodot. I. 4.

XIX

Marc. 6.

XIII.

Herodot. I. 4.

Athenaeus
 lib. 13. c. 29.

ad

ad verecundiam magis destinato paucitas istarum mereatur excusationem, alterum prædictus author exemplum istud narrat. *Pheron Sesostris filius, Ægyptius rex, luminibus orbatus, cum circiter decennium cecitati remedia quasiuisset: tandem oraculo monitus est, ut oculos mulieris urina lauaret, qua alium, quam virum suum, non agnouisset. Quamobrem à regina incipiens, per multas Ægyptias mulieres expertus, ægritudini suæ remedium nullum inuenit, nisi per uxoris urinam cuiusdam olitoris, quæ prodigioso experimento, inter Ægyptias, sola casta inuenta fuit. Ægyptus non est ubique, dices. Utinam non sint etiam Ægyptiorum mores!*

XIV.

Ob hanc perfidiam, *Perse & Parthi uxores, in secretiorum domus parte à viris semotas habitare volunt, neque in publicum prodire sinunt: in itinere autem faciendo, curribus velatis utuntur.* Et in commento *Themistocles ad regem Persarum tuto profugit, cum comites Græcam mulierculam ex Ionia se regis cuidam cubiculario adducere assererent. Et Thraces uxores asseruant vehementer. Romani, non solum Julia lege, sed etiam fibula usi sunt; quæ hodieque nonnulli uxores suas sollicitè & seruuliter obsecrare dicuntur, in testimonium suæ calamitatis. Qui enim cauet, timet: qui timet, miser est. Miseriam tam malam, cur in bono statu Deus relinquit? aut quantum bonum fides coniugalis, si est perfidia, tantum malum, insidiatur? Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere, aiebant discipuli ad Christum: quid dicit illis: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datur.*

Neque verò hoc Sacramentum, ut dixi, singulis necessarium est, sed in aliquibus duntaxat indeterminatis, pro generis humani conseruatione. Qui vult uxorem ducere, ducat; sed periculum expectet, quæ sunt huic statui coniuncta, noueritque, rosas sine spinis non crescere. Ad fidem tamen & tantum matrimonij bonum conseruandum, varia Deus in veteri ac nouo Testamento præcepta dedit, varia supplicia proposuit. Hinc & apostolus ait: *Honorabile coniugium, in omnibus, scilicet legitimis coniunctis, quicumque illi sint, siue senes, siue iuuenes, siue diuites, siue pauperes, ut Theophylactus exponit; seu ut alij magis appositè ac genuinè exponunt: in omnibus; id est, in omni honore & honestate coniugij est seruanda; ut scilicet fides*

Hebr. 13. 4.

conseruanda, ut scilicet fides

data præstetur, & totus sit immaculatus. Causam subiungit: Fornicatores enim & adulteros (vt reos) iudicabit Deus. Si, vt reos iudicabit, ergo displicent ei. Si displicent, cur esse permittit? Possem dicere, vt iustitiam in illis suam demonstret; vt aliquibus occasionem offerat, cum Apostolis dicendi: *Si ita est causa hominis cum vxore, non expedit nubere.* Sed & alias huius permissionis causas attexam.

Matth. 19. 10.

C A P V T XXXII.

Prima causa, ob quam DEVS tot adulterijs perfidij sçq. matrimonia contaminari permittit; scilicet, vt castorum coniugum fides tantò magis elucescat.

Vandoquidem igitur genus humanum matrimonijs propagandum est, statu vtique bono atque honesto, & quidem, ob fidem, vt dictum est, coniugalem bono, atque honesto; cur, in eo statu, tot esse perfidias, & tam crebra committi adulteria finit sapientissimus Mundi Gubernator? Ad hanc quæstionem generatim responderi potest, & peculiariter. Generatim enim idem dici potest de matrimonio, quod de Mundo. Nam cum & Mundum bonum condiderit Deus, tamen in eo morbos, & iniurias, & peccata, & mille alia mala esse permittit, quia ipse bonus est; & voluit, ipsis malis bonosque, tanquam contrarijs, illustrari; naturisque rerum cursum suum relinquere. *Nec tamen hoc diuina bonitati repugnat,* ait S. Thomas, *quòd mala esse permittit in rebus ab eo gubernatis. Primò quidem quia providentia non est, naturam gubernatam tollere, sed saluare. Requirit autem hoc perfectio vniuersi, vt sint quedam in quibus malum non possit accidere; quedam verò, quæ defectum mali pati possint, secundum suam naturam. Si igitur malum totaliter excluderetur à rebus providentia diuina; non regerentur res secundum earum naturam: quòd esset maior defectus, quàm tolleretur.* Atque hinc prima & generalis causa responsioque, necessario corollario deducitur.

I.

S. Thom. in Cõp. Theolog. cap. 142.

II.

Idcirco enim prouidus Mundi paterfamilias, tot malos viros, atque tot perfidas esse vxores finit, vt maneat sua natura

Ccc

ris in-